

مقاله اصلی

ارائه مدل ساختاری مشارکت اجتماعی بر مبنای خودکارآمدی، هویت اجتماعی و تاب آوری بر اساس نقش میانجیگری امید

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۵/۰۵ - تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۹/۲۲

خلاصه

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل ساختاری پیش‌بینی مشارکت اجتماعی بر اساس میزان خودکارآمدی، هویت اجتماعی، تاب آوری با نقش میانجی امید انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، همبستگی با رویکرد مدل ساختاری بود. از جامعه کارکنان یک شرکت دولتی، با استفاده از روش تصادفی ساده ۳۰۳ نفر انتخاب شد و پرسشنامه‌های پژوهش شامل هویت اجتماعی (جنکینز، ۲۰۰۸)، امیدواری (اشنایدر و همکاران، ۱۹۹۱)، مقیاس تاب آوری (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳)، خودکارآمدی (شرر و همکاران، ۱۹۸۲) و مشارکت اجتماعی (درستکار، ۱۳۹۷) بود. برای تحلیل داده‌های پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون، آزمون رگرسیون چندمتغیری و جهت برازش مدل اندازه گیری پژوهش از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد.

نتایج: نتایج نشان داد که امید، هویت اجتماعی، تاب آوری و خودکارآمدی بر مشارکت اجتماعی تاثیر مستقیم دارند ($p \leq 0/005$). همچنین هویت اجتماعی، تاب آوری و خودکارآمدی با نقش میانجی‌گری امید بر مشارکت اجتماعی تاثیر دارد ($p \leq 0/005$).

نتیجه گیری: با توجه به اهمیت مشارکت اجتماعی در سازمان‌ها، می‌توان از نتایج این پژوهش به منظور پیش‌بینی و تقویت مشارکت اجتماعی استفاده کرد.

کلمات کلیدی: مشارکت اجتماعی، خودکارآمدی، تاب آوری، هویت اجتماعی، امید

آرنوش درستکار^۱

هائیده صابری^{۲*}

نسربین باقری^۳

^۱ دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

^۲ استادیار گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

^۳ استادیار گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

Email: hayedesaberi@yahoo.com

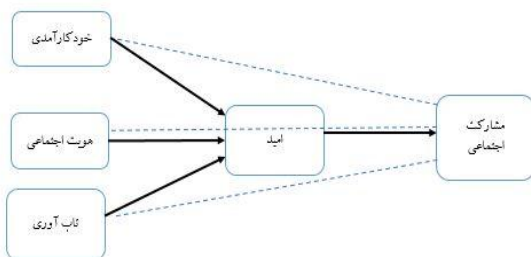

مقدمه

علاوه بر آن، پژوهش‌ها همچنین نشان داده است که برای مشارکت اجتماعی، ظرفیت‌ها و توانایی‌هایی باید در فرد وجود داشته باشد تا بتواند تضاد دیدگاه‌ها و عقاید را تحمل کرده و به خوبی بتواند با شرایط چالشی اجتماعی خود را انطباق دهد. اصطلاحاً به این توانایی، تاب آوری گفته می‌شود (۷). تاب آوری یک توانمندی ذاتی نبوده و قابل دستیابی است و زمانی حاصل می‌شود که عوامل حفاظتی مناسب به رغم وجود عوامل خطرزا در زندگی افراد تاب آور حضور داشته باشند (۸).

عامل دیگری که پژوهش‌ها به ارتباط تنگاتنگ آن با مشارکت اجتماعی تاکید کرده اند، هویت اجتماعی است. هویت، بر اساس دیدگاه اریکسون، مقوله ای روانی- اجتماعی است. به این معنی که فرد هویت خود را در تعامل با محیط بیرونی به دست می‌آورد. به این ترتیب، هویت اجتماعی فرد شکل می‌گیرد. پژوهش‌های گوناگونی نیز به بررسی رابطه هویت اجتماعی و مشارکت اجتماعی پرداخته‌اند که حاکی از ارتباط مثبت و معنی دار این دو مقوله می‌باشند (۹).

دوشادوش تمامی عوامل یادشده که ارتباط تنگاتنگی با مشارکت اجتماعی دارند، امید نیز نقش بسزایی در این میان ایفا می‌کند. امید، فرآیندی است که طی آن افراد اهداف خود را تعیین می‌کنند، راهکارهایی برای رسیدن به آن اهداف خلق میکنند و انگیزه لازم برای به اجرا درآوردن این راهکارها را ایجاد کرده و در طول مسیر حفظ می‌کنند (۱۰). پژوهش حاضر درصدد است تا از طریق خودکارآمدی، تاب آوری و هویت اجتماعی با نقش میانجی‌گری امید، میزان موفقیت مشارکت اجتماعی را پیش بینی کند. مدل مفهومی تحقیق به قرار زیر است:

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق

پایداری، ثبات و تداوم زندگی بشری در گرو مشارکت و همکاری آن‌ها به منظور دستیابی به زندگی مرفه‌تر و مطلوب‌تر است. این در حالی است که بسیاری از جامعه‌شناسان نیز بر این باورند که جامعه پذیری تنها از طریق مشارکت و کنش متقابل صورت می‌گیرد. بنابراین، بدون در نظر گرفتن ماهیت مشارکت اجتماعی و بعد اجتماعی انسان، درک ناقصی از او و توانایی‌های او می‌توانیم داشته باشیم. امروزه، کشورهای پیشرفته دنیا متوجه شده‌اند که برای دستیابی به توسعه پایدار باید تلاش کنند تا نهادهای مدنی و اجتماعی خود را توسعه داده و زمینه‌هایی نیز برای توسعه مشارکت اجتماعی مردم در عرصه‌های مختلف فراهم کنند (۱).

در پژوهشی تاریخی، کاتوزیان ویژگی فرهنگی ایرانیان را یک نوع شخص‌گرایی می‌داند که چندان حاضر به مشارکت اجتماعی و تقسیم قدرت در فعالیت‌های جمعی نیستند (۲). در همین راستا، قاضی مرادی یکی از مهم‌ترین ویژگی جامعه ایرانی را در خودمداری آن‌ها دانسته است که به موجب آن چندان در فعالیت‌های اجتماعی مشارکت فعال و اثربخش ندارند (۳).

این وضعیت در حالی است که یکی از مهم‌ترین ره آوردهای توسعه پایدار، مشارکت اجتماعی می‌باشد. از اینرو، باید برای برون رفت از این مشکل چاره اندیشی کرد. مروری بر پژوهش‌های مربوطه نشان می‌دهد که عوامل مختلفی می‌تواند در این زمینه نقش آفرینی کنند. یکی از این موارد، خودکارآمدی است. Deci کارآمدی را در این قالب تعریف کرده و معتقدند که افراد تلاش می‌کنند عامل رفتار خود باشند، استقلال فردی داشته باشند و در برابر محدودیت‌ها مقاومت کنند. دومین حوزه و دیدگاه و شاید رایج‌ترین حوزه تحقیقات مربوط به خودکارآمدی برگرفته از نظریه یادگیری اجتماعی (شناخت اجتماعی) است (۴). خودکارآمدی عبارت است از انتظار فرد از خود (۵). در واقع Bandura معتقد است که انتظارات و باورهای مربوط به عاملیت فردی برای رفتار مهم هستند. توجه به مساله خودکارآمدی از آن جهت حائز اهمیت است که مطالعات متعددی ارتباط بین احساس خودکارآمدی و رفتار را در حوزه‌های مختلف به خوبی نشان داده‌اند (۶).

روش کار

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات همبستگی با استفاده از روش الگوی علی یا معادلات ساختاری می‌باشد. هدف از آن بررسی رابطه سازه‌های نهان برون‌زاد و درون‌زاد موجود در مدل و در نهایت تدارک مدلی علی برای پیش‌بینی مشارکت اجتماعی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی کارکنان یک شرکت دولتی (از آنجا که شرکت مربوطه اجازه انتشار نام و نشان خود را نداده است از بررسی و توضیح جزئیات مربوطه خودداری می‌شود) بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۳۰۵ نمونه انتخاب شد. به منظور اجرا، پرسشنامه‌های پژوهش هم‌زمان به آزمودنی‌ها ارائه شد قبل از توزیع پرسشنامه‌ها جهت ترغیب آزمودنی‌ها به پاسخ‌گویی صادقانه، اهداف تحقیق و اهمیت آن توضیح داده شد. معیارهای ورود به برای شرکت در پژوهش عبارتند از الف رضایت داوطلب برای مشارکت در تحقیق ۲- داشتن حداقل مدرک دیپلم - نداشتن اختلال روانپزشکی ۴- عدم سوء مصرف مواد

ابزار پژوهش

۱- پرسشنامه مشارکت اجتماعی: از آنجا که پرسشنامه‌های موجود در بردارنده ابعاد و مولفه‌های پژوهش حاضر نبود، پژوهشگر پرسشنامه محقق ساخته‌ای در این ارتباط طراحی کرد. بنابراین این پرسشنامه توسط محققان همین پژوهش در قالب ۲۰ گویه به صورت لیکرت پنج درجه‌ای ساخته شد. به منظور بررسی درستی پرسشنامه از نظرات ۱۰ متخصص استفاده شد؛ ضریب درستی ابزار ۰/۸۵ به دست آمد که نشان از قابل قبول بودن درستی ابزار است و قابلیت اعتماد نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۴ بدست آمد.

۲- پرسشنامه خودکارآمدی: مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران در سال ۱۹۸۲ دارای ۱۷ عبارت است. شرر و همکاران بدون مشخص کردن عوامل و عبارات آنها معتقدند که این مقیاس سه جنبه از رفتار شامل میل به آغازگری رفتار، میل به گسترش تلاش برای کامل کردن تکلیف و متفاوت در رویارویی با موانع را اندازه‌گیری می‌کند. نمره‌گذاری پرسشنامه خودکارآمدی بر اساس یک مقیاس ۵ درجه‌ای انجام می‌گیرد؛ بنابراین بیشترین امتیاز این پرسشنامه ۸۵ و کمترین امتیاز آن ۱۷ می‌باشد. (۱۱). شایان ذکر است که روایی و پایایی پرسشنامه در پژوهش براتی بختیاری به میزان ۰/۷۹ و همچنین در پژوهش ملک شاهی و

همکاران ۰/۷۳ اثبات شده است. در این پژوهش نیز درستی ابزار با استفاده از نظر متخصصان تایید و قابلیت اعتماد با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد.

۳- پرسشنامه هویت اجتماعی: این پرسشنامه با توجه به دو بعد هویت فردی و جمعی برگرفته از نظریات جنکینز^۱ (۱۲) توسط صفاری‌نیا و روشن (۱۳) ساخته شده است. مشتمل بر ۲۰ گویه می‌باشد که ۱۰ گویه آن نشان‌دهنده بعد فردی و ۱۰ گویه دیگر نشان‌دهنده بعد جمعی است. لازم به ذکر است که تعدادی از گویه‌ها نیز به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نشان می‌دهد که پرسشنامه هویت اجتماعی از درستی و قابلیت اعتماد قابل قبولی برخوردار است و می‌تواند مورد استفاده محققان و متخصصان روان‌شناسی اجتماعی و علوم اجتماعی قرار گیرد (۱۳). در این پژوهش نیز درستی ابزار با استفاده از نظر متخصصان تایید و قابلیت اعتماد با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد.

۴- پرسشنامه تاب‌آوری: این پرسشنامه ۲۵ گویه دارد و کانر و دیویدسون در سال ۲۰۰۳ آن را با مرور منابع پژوهشی ۱۹۹۱-۱۹۷۹ در حوزه تاب‌آوری تهیه کردند (۱۴). کانر و دیویدسون ضریب آلفای کرونباخ مقیاس تاب‌آوری را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب پایایی حاصل از روش بازآزمایی در یک فاصله ۴ هفته‌ای ۰/۸۷ بوده است. این مقیاس در ایران توسط محمدی (۱۳۸۴) هنجاریابی شده است. وی برای تعیین قابلیت اعتماد مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته و ضریب قابلیت اعتماد ۰/۸۹ را گزارش کرده است (۱۵). پژوهش حاضر برای تعیین قابلیت اعتماد این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و میزان قابلیت اعتماد آن با روش مذکور برابر ۰/۸۶ بدست آمد.

۵- پرسشنامه امید: پرسشنامه امیدواری بود که توسط شنایدر در سال ۲۰۰۰ تهیه شده است دارای ۱۲ سوال بوده و هدف آن ارزیابی میزان امید به زندگی در افراد می‌باشد (۱۰). از این عبارات ۴ عبارت برای سنجش تفکر عاملی، ۴ عبارت برای سنجش تفکر راهبردی، ۴ عبارت انحرافی است

¹ Jenkins

درستی ابزار با استفاده از نظر متخصصان تایید و قابلیت اعتماد با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد.

. بنابراین این پرسشنامه دو زیر مقیاس عامل و راهبرد را اندازه گیری می کند. برای مثال پژوهش نصیری و جوکار قابلیت اعتماد را ۰/۷۴ گزارش کردند (۱۶). در این پژوهش نیز

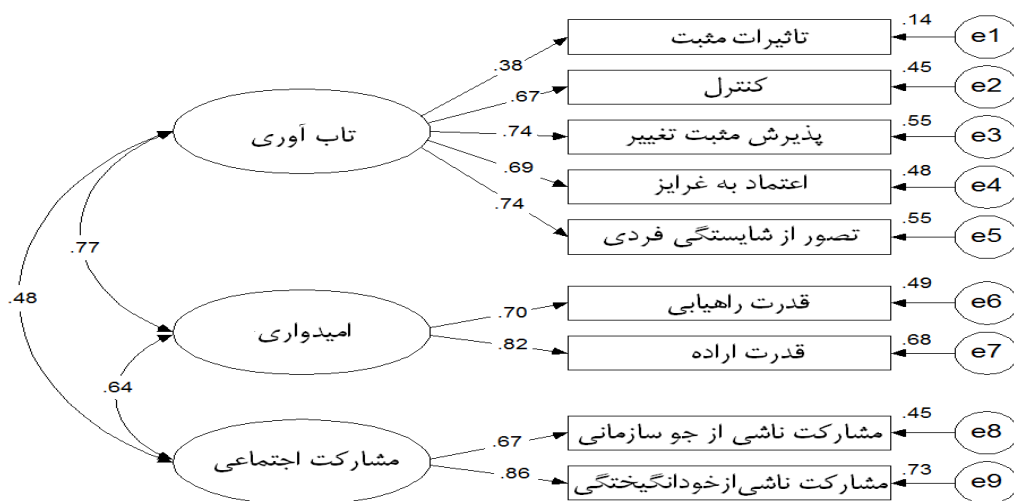
یافته های پژوهش

جدول ۱- پارامترهای مدل اندازه گیری پژوهش در تحلیل عاملی تأییدی

متغیر مکنون - نشان گر	بار عاملی استاندارد نشده (b)	بار عاملی استاندارد (β)	خطای استاندارد	نسبت بحرانی
تاب آوری - تصور از شایستگی فردی	۱	۰/۷۳۸		
تاب آوری - اعتماد به غرایز	۰/۷۴۱	۰/۶۹۳	۰/۰۶۸	۱۰/۸۸**
تاب آوری - پذیرش مثبت تغییر	۰/۶۲۳	۰/۷۴۰	۰/۰۵۴	۱۱/۵۲**
تاب آوری - کنترل	۰/۴۰۲	۰/۶۷۲	۰/۰۳۸	۱۰/۵۶**
تاب آوری - تاثیرات مثبت	۰/۱۸۷	۰/۳۸۰	۰/۰۳۱	۶/۰۲**
امیدواری - قدرت راهیابی	۱	۰/۷۰۲		
امیدواری - قدرت اراده	۱/۱۲۶	۰/۸۲۳	۰/۱۰۴	۱۰/۸۰**
مشارکت اجتماعی - مشارکت ناشی از جو سازمانی	۱	۰/۶۷۰		
مشارکت اجتماعی - مشارکت ناشی از خودانگیختگی	۰/۹۷۲	۰/۸۵۵	۰/۱۲۴	۲/۸۱**

فیدل (۱۹۹۶) به نقل از میرز، گامست و گوارینو، (۲۰۰۶)، بارهای عاملی پایین تر از ۰/۳۲ را ضعیف تلقی می کنند. در مجموع با توجه به شاخص های برازندگی مدل اندازه گیری و بارهای عاملی نشانگرها چنین نتیجه گیری شد که نشانگرهای مدل اندازه گیری از توان مطلوب برای اندازه گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردارند. شکل (۱) مدل اندازه گیری پژوهش و بارهای عاملی آن با استفاده از داده های استاندارد را نشان می دهد.

جدول (۱) بار عاملی استاندارد نشده (b)، بار عاملی استاندارد (β)، خطای استاندارد و نسبت بحرانی را نشان می دهد. روابط بین عاملها و نشانگرهای مربوط به آنها معنادار و در جهت مورد انتظار است. بالاترین بار عاملی متعلق به نشانگر مشارکت ناشی از خودانگیختگی (β=۰/۹۷۲) مشارکت اجتماعی و پایین ترین بار عاملی متعلق به نشانگر تاثیرات مثبت (β=۰/۳۸۰) تاب آوری بود. همچنان که ملاحظه می شود، همه بارهای عاملی بالاتر از ۰/۳۲ است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که تاباچینگ و

شکل ۲- مدل اندازه گیری پژوهش و بارهای عاملی آن با استفاده از داده های استاندارد

چنین نتیجه گیری شد که مدل علی مبتنی بر تبیین مشارکت اجتماعی بر اساس هویت اجتماعی، تاب‌آوری و خودکارآمدی با میانجیگری امید با داده‌های گردآوری شده برازش قابل قبول دارد. (شکل ۲).

ارزیابی شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری نشان داد که مدل با داده‌های گردآوری شده برازش مطلوب دارد ($df=36$) = $68/57$ ، $\chi^2(N = 302) = 0/926$ ، $GFI = 0/960$ ، $CFI = 0/971$ ، $RMSEA = 0/055$). بدین ترتیب فرضیه اول پژوهش حاضر تایید و

جدول ۲- ضرایب مسیر کل، مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل پژوهش

sig	β	S.E	b	مسیرها	
0/001	0/310	0/049	0/188	خودکارآمدی ← مشارکت اجتماعی	ضریب مسیر کل
0/008	0/268	0/052	0/141	هویت اجتماعی ← مشارکت اجتماعی	
0/001	0/299	0/859	2/726	تاب‌آوری ← مشارکت اجتماعی	
0/068	0/196	0/064	0/119	خودکارآمدی ← مشارکت اجتماعی	
0/216	0/154	0/061	0/081	هویت اجتماعی ← مشارکت اجتماعی	ضریب مسیر مستقیم
0/899	0/019	0/934	0/171	تاب‌آوری ← مشارکت اجتماعی	
0/001	0/250	0/012	0/052	خودکارآمدی ← امیدواری	
0/003	0/251	0/014	0/045	هویت اجتماعی ← امیدواری	
0/001	0/616	0/415	1/916	تاب‌آوری ← امیدواری	ضریب مسیر غیر مستقیم
0/038	0/455	0/832	1/334	امیدواری ← مشارکت اجتماعی	
0/038	0/114	0/046	0/069	خودکارآمدی ← مشارکت اجتماعی	
0/040	0/115	0/044	0/060	هویت اجتماعی ← مشارکت اجتماعی	
0/036	0/280	1/750	2/055	تاب‌آوری ← مشارکت اجتماعی	

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل ساختاری به منظور پیش‌بینی مشارکت اجتماعی بر اساس میزان خودکارآمدی، هویت اجتماعی، تاب‌آوری با نقش میانجی امید بود. اولین نتیجه پژوهش حاکی از آن بود که مدل ساختاری ارائه شده از برازش قابل قبولی برخوردار است.

همچنین مشخص شد که امید بر مشارکت اجتماعی تاثیر مثبت و مستقیم دارد. با مروری بر پژوهش‌های انجام شده مشخص می‌شود که این پژوهش‌ها از تاثیر امید بر مشارکت اجتماعی غافل بوده‌اند و پژوهش‌هایی که تاکنون به انجام رسیده‌اند به بررسی رابطه امید با مولفه‌های تحصیلی مانند پیشرفت یا افت تحصیلی پرداخته‌اند و مساله مشارکت اجتماعی در این پژوهش‌ها به عنوان حلقه مفقوده ای بوده است. با این اوصاف، این بخش از یافته‌های پژوهش که نشان داده‌اند امید بر مشارکت اجتماعی تاثیر دارد دربردارنده یافته‌هایی نوآورانه بوده است.

بر اساس نتایج و یافته‌ها نتیجه‌گیری شد که امیدواری به صورت مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

نتیجه‌گیری شد که خودکارآمدی به صورت مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

همچنین مشخص شد که هویت اجتماعی به صورت مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

و نیز مشخص شد که تاب‌آوری به صورت مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

و نیز نتیجه‌گیری شد که خودکارآمدی به صورت مثبت و با میانجیگری امیدواری بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

همچنین که هویت اجتماعی به صورت مثبت و با میانجیگری امیدواری بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

و نیز تاب‌آوری به صورت مثبت و با میانجیگری امیدواری بر مشارکت اجتماعی اثر دارد.

بر اساس داده‌ها و یافته‌های پژوهش دیاگرام مدل مفهومی پژوهش به شکل زیر می‌باشد:

معنی داری داشته اند. یافته‌های این بخش از پژوهش از اینرو می‌تواند جالب و قابل اهمیت باشد که نشان می‌دهد که برای ارتقای مشارکت اجتماعی باید زمینه‌های تاب آوری روانشناختی در افراد تقویت شود و بدون وجود چنین تاب آوری نمی‌توان از مشارکت اجتماعی سخنی به میان آورد. این در حالی است که اخیراً پژوهش‌های موسسه گالوپ نشان داده است که ایرانی‌ها، عصبانی‌ترین مردم دنیا هستند. در چنین اوضاعی، می‌توان ادعا کرد که تاب آوری اعضای جامعه در سطح پایینی است و به همین دلیل، مشارکت اجتماعی نیز که نیازمند به تحمل آراء و عقاید گوناگون از دیگران است در سطح پایین و وضعی وجود دارد.

در ادامه نیز چنین نتیجه‌گیری شد که خودکارآمدی با نقش میانجی امید بر مشارکت اجتماعی تاثیر دارد. اگرچه که پژوهش‌های گوناگونی از جمله پژوهش‌های (۱۷، ۱۸ و ۱۹) نشان داده‌اند که خودکارآمدی بر مشارکت اجتماعی تاثیر مستقیم و مثبت دارد اما تاکنون هیچ پژوهشی بر نقش میانجی گرانه امید تاکید نداشته‌اند و در این میان، این بخش از یافته‌های پژوهش نیز دربردارنده یافته‌هایی بدیع و نوآورانه است.

در نهایت نشان داده شد که هویت اجتماعی بر مشارکت اجتماعی با میانجی‌گری امید تاثیر مثبت و مستقیم دارد. همانگونه که پیشتر نیز بیان شد یافته‌های به دست آمده از این بخش از پژوهش نیز دربردارنده یافته‌هایی بدیع و نوآورانه است. چراکه پژوهش‌های انجام شده تاکنون این تاثیر و تاثر را برجسته نکرده‌اند. این در حالی است که با مروری بر پژوهش‌های انجام شده مشخص می‌شود که نه تنها این پژوهش‌ها توجهی به تاثیر مستقیم و مثبت هویت اجتماعی بر مشارکت اجتماعی نداشته‌اند بلکه تاثیرات غیر مستقیم و با میانجی‌گری امید نیز نادیده گرفته شده است. علاوه بر آن، پژوهش‌هایی که تاکنون به انجام رسیده‌اند به بررسی هویت اجتماعی با مولفه‌هایی روانشناختی و یا آموزشی پرداخته‌اند و مساله مشارکت اجتماعی در این پژوهش‌ها مطرح نشده است. از دیگر سو، اگرچه پژوهش‌های گوناگونی به بررسی کم و کیف مشارکت اجتماعی در ساختار و فرهنگی ایرانی پرداخته‌اند و اغلب این پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مشارکت اجتماعی پایین است اما کمتر پژوهشی متوجه این مساله شده

و نیز یافته‌ها نشان داد که تاثیر تاب آوری بر مشارکت اجتماعی مثبت معنادار است. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که خودکارآمدی بر مشارکت اجتماعی تاثیر مثبت و مستقیم داشته است. شایان ذکر است که یافته‌های به دست آمده از این پژوهش با یافته‌های به دست آمده از پژوهش‌های (۱۷، ۱۸ و ۱۹) هماهنگی دارد.

تمامی این پژوهش‌ها، هر کدام به گونه‌ای، بیانگر نقش مثبت و مستقیم خودکارآمدی در مشارکت اجتماعی هستند. در این میان، برخی از پژوهش‌ها به تاثیر خودکارآمدی در عرصه‌های آموزشی پرداخته‌اند و برخی دیگر نیز مستقیماً بر عرصه‌های اجتماعی متمرکز شده‌اند. به هر حال، آنچه در این پژوهش‌های حائز اهمیت است این است که برای ارتقای مشارکت اجتماعی باید فرد خود را فردی کارآمد، توانا و با ظرفیت‌های فزاینده‌ای تعریف کند.

همچنین یافته‌ها نشان داد که تاثیر هویت اجتماعی بر مشارکت اجتماعی مثبت و معنادار است. یافته‌های به دست آمده از این بخش از پژوهش نیز دربردارنده یافته‌هایی بدیع و نوآورانه است. چراکه پژوهش‌های انجام شده تاکنون این موضوع را بررسی نکرده‌اند. این در حالی است که با مروری بر پژوهش‌های انجام شده مشخص می‌شود که این پژوهش‌ها توجهی به تاثیر هویت اجتماعی بر مشارکت اجتماعی نداشته‌اند و پژوهش‌هایی که تاکنون انجام شده‌اند به بررسی هویت اجتماعی با مولفه‌های روانشناختی و یا آموزشی پرداخته‌اند و مساله مشارکت اجتماعی در این پژوهش‌ها بررسی نشده است. از دیگر سو، اگرچه پژوهش‌های گوناگونی به بررسی مشارکت اجتماعی در ساختار و فرهنگی ایرانی پرداخته‌اند و اغلب این پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مشارکت اجتماعی پایین است اما کمتر پژوهشی متوجه این مساله شده است که برای ارتقای مشارکت اجتماعی باید روی هویت اجتماعی اعضای جامعه کار کرد.

یافته‌های مربوط به فرضیه پنجم نشان داد که تاب آوری به صورت مثبت و معنادار بر مشارکت اجتماعی اثر دارد. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که تاب آوری بر مشارکت اجتماعی تاثیر مثبت و مستقیم داشته است. یافته‌های به دست آمده از این بخش از پژوهش با یافته‌های به دست آمده از پژوهش‌های (۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۹) هماهنگی و همخوانی دارد. در تمامی این پژوهش‌ها، تاب آوری تاثیر مستقیم و

این دیدگاه چنان القا می‌کند که رفتارها یا عملکرد یک سازمان برگرفته از نظام فکری و اندیشه‌های اعضای آن سازمان است و برای شناخت عملکرد سازمانی و تحلیل آن باید به بررسی درک و شناخت اعضای سازمان از پدیده‌ها پرداخت.

سومین و آخرین رویکرد، رویکرد پساساختارگرایی است که اگرچه که این دیدگاه را در ابتدا می‌پذیرد که ساختارهای کلان سازمانی تعیین کننده رفتار و روابط سازمانی هستند اما درصدد ساختار شکنی و تحول اساسی در آن ساختارها می‌باشد (۲۱). این رویکرد بیشتر از الگوی گفتمان فوکو نشات گرفته است که وضعیت حاکم بر سازمان‌ها را از خواسته‌ها و منافع گروه قدرت می‌داند و بر این باور است که گروه‌های قدرت در هر سازمانی سعی می‌کنند سازمان را به گونه‌ای طرحریزی کنند که آن را به سمت خواسته‌ها و مقاصد خود حرکت دهند و بنابراین، باید ساختار فکری و ایدئولوژیک حاکم بر سازمان را از بین برد و ساختار شکنی شود.

رویکرد اساسی این پژوهش مبتنی بر رویکرد ساختارگرایی بود که بر اساس آن، امید، هویت اجتماعی، تاب‌آوری و خودکارآمدی به عنوان تعیین کننده‌هایی در نظر گرفته شدند که به صورت بالقوه می‌توانست بر مشارکت اجتماعی تاثیر داشته باشد. یافته‌های پژوهش حاضر تاییدی بر این بود که آنچه تعیین کننده مشارکت اجتماعی بود، همان تعیین کننده‌های یادشده بودند و برخلاف، تصور بعضی از افراد، ناکارآمدی سازمان در مشارکت اجتماعی را نباید در نظام فکری افراد مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. چراکه این رفتار توسط مولفه‌ها و تعیین کننده‌های کلان سازمانی تعیین می‌شوند. دلیل این قضیه را باید در تاریخ و فرهنگ ایرانی مورد کنکاش قرار داد که جامعه ایرانی یک جامعه ساختاری بوده است که عواملی کلان به صورت گسترده‌ای بر رفتار افراد حکمرانی کرده‌اند و بیشتر از آنکه فرد بتواند بر اساس خواسته‌ها و نظام فکری خودش بیاندیشد تحت تاثیر سنت‌ها، الگوها و قوانین نانوشته جامعه بوده است. با این اوصاف، یافته‌های این پژوهش بیان می‌کند برای بهبود وضعیت مشارکت اجتماعی باید بر

است که برای ارتقای مشارکت اجتماعی باید روی هویت اجتماعی اعضای جامعه کار کرد.

همچنین چنین نتیجه گیری شد که تاب‌آوری با میانجی‌گری امید بر مشارکت اجتماعی اثر دارد. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که تاب‌آوری با میانجی‌گری نقش امید بر مشارکت اجتماعی تاثیر مثبت و مستقیم داشته است. اگرچه که پژوهش‌های (۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹) همگی نشان داده‌اند که تاب‌آوری اثر مستقیمی بر مشارکت اجتماعی دارد اما هیچکدام این اثر را با نقش میانجی امید بررسی نکرده‌اند. بنابراین می‌توان ادعا کرد که یافته‌های این بخش از پژوهش نیز نوآورانه و بدیع بوده و می‌تواند دریچه‌های جدیدی به روی پژوهشگران بعدی باز کند.

در تحلیل نظریه‌های سازمانی با سه رویکرد اساسی مواجه می‌شویم. رویکرد اول، رویکرد ساختارگرایی است که معتقد به وجود الگوها، تربیات و ساختارهای ذهنی هستند که آن ساختارها به رفتارها و عملکردهای اعضای سازمان جهت می‌دهد. به عبارت دیگر، در این رویکرد بیشتر به تحلیل‌های کلان سازمانی مانند فرهنگ، ساختار، استراتژی یا تکنولوژی سازمانی روی آورده می‌شود تا اینکه رفتار یا روابط خاصی از کارکنان مورد بررسی قرار بگیرد. آموزه‌های این رویکرد به ما این دیدگاه را ارائه می‌دهد که برون داده‌های سازمانی مانند مشارکت اجتماعی به صورت خواسته یا ناخواسته توسط تعیین کننده‌هایی، جهت داده می‌شوند و برای تحلیل آن رفتارها باید به بررسی و شناسایی تعیین کننده‌ها پرداخت. از دیرباز این رویکرد توسط جامعه شناسانی مانند امیل دورکیم و آگوست کنت مورد استفاده قرار گرفته است.

رویکرد دوم، رویکرد فردی یا تفسیری است که نه تنها وجود ساختارهای تعیین کننده رفتار سازمانی را رد می‌کنند بلکه معتقدند که اعضای سازمان، افرادی با اراده و آزاد هستند و خودشان می‌توانند سرنوشت زندگی حرفه‌ای و شخصی خود را تعیین کنند و نه اینکه ساختارهایی بر آن‌ها مسلط باشد. در این رویکرد، سازمان و رفتارهای سازمانی از دریچه نگاه اعضای سازمان نگریسته می‌شود و به مسائل کلان سازمانی توجه چندانی نمی‌شود. در واقع، آموزه‌های

مولفه‌های کلان تری مانند هویت اجتماعی، خودکارآمدی و تاب آوری توجه داشت. از محدودیت‌های پژوهش این بود که با توجه به اینکه تحقیق فعلی به صورت مقطعی انجام شد، استنباط علی و نقش بلند مدت متغیرهای پیش بین در متغیر ملاک مورد بررسی قرار نگرفت، بنابراین استنباط علی از یافته‌های تحقیق مجاز نیست. پیشنهاد می‌شود تحقیقات آزمایشی لازم است که تاثیر علی بر مشارکت اجتماعی مورد سنجش قرار دهد. همچنین پیشنهاد می‌شود که تحقیقات طولی به منظور بررسی تاثیر بلند مدت متغیرهای پژوهش بر روی متغیر ملاک انجام شود.

Reference

1. Lotfi H, Mirzaei M, Edalatkhah F, Vazirpour s. Suburban crisis and informal settlements in metropolitan management and global approaches. *Journal of Human Geography*, 2011; 2 (1), 135-145.
2. Katouzian M. *Iranians: Antiquity to Contemporary Period*. 2013; Tehran: Center Publication.
3. Ghazi Moradi, Hassan. *On Iranian Autonomy*. 2014; Tehran: Ameh Publications.
4. Deci EL, Ryan RM. Intrinsic motivation. *The corsini encyclopedia of psychology*. 2010 Jan 30:1-2.
5. seyedsharifi M, Navabi Nezhad S, farzad V. Comparison of the effectiveness of emotional - focused and schema therapy approach on the self-Efficacy of parenting in mothers of the household head. *Psychological Science*, 2019; 18 (76): 407-415.
6. Ozyilmaz, A., Erdogan, B., & Karaeminogullari, A. (2018). Trust in organization as a moderator of the relationship between self-efficacy and workplace outcomes: A social cognitive theory-based examination. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 91(1), 181-204.
7. Luthar, S. S. (1991). Vulnerability and resilience: A study of high-risk adolescents. *Child development*, 62(3), 600-616.
8. Yates, T. M., & Masten, A. S. (2004). *Fostering the Future: Resilience Theory and the Practice of Positive Psychology*, *Positive psychology in practice* (pp. 521-539). Hoboken: New Jersey
9. Todres, M., Tsimtsiou, Z., Stephenson, A., & Jones, R. (2010). The emotional intelligence of medical students: an exploratory cross-sectional study. *Medical teacher*, 32(1), e42-e48.
10. Snyder, C. R. (2000). The past and possible futures of hope. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 11-28.
11. Sherer, M., Maddux, J. E., Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. W. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological reports*, 51(2), 663-671.
12. Jenkins, R. (2008). *Social identity*. London: Routledge.
13. SaffariNia M, Aghayousefi A, Mostafaei A. The Relationship between Components of Social Neglect and Social Identity with Students' Academic Performance. *Journal of Social Cognition*, 2015; 3 (2), 123-134.
14. Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and anxiety*, 18(2), 76-82.
15. Mohammadi M. *Investigating the Factors Affecting Resilience in People at Risk of Substance Abuse*, PhD Thesis, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, 2005; Tehran.
16. Jookar B. The mediating role of resilience in the relationship between emotional intelligence and general intelligence with life satisfaction. *Contemporary Psychology*, 2008; 2 (4): 3-12.
17. MirMoshtaghi Sh. Comparison of self-efficacy and self-regulation with academic achievement of third grade female students in high school mathematics-physics and humanities, MSc thesis, Al-Zahra University, 2006; Tehran.
18. Rezaei Darvish M. *Investigating the Relationship between Mathematical Self-Efficacy, Mathematical Anxiety and Gender with Mathematical Development of Knowledge of Students in the First Year of Tabriz City*. M.Sc. Thesis, Allameh Tabatabai University, 2007; Tehran.
19. Jonson-Reid, M., Davis, L., Saunders, J., Williams, T., & Williams, J. (2005). Academic self-efficacy among African American youths: Implications for school social work practice. *Children & Schools*, 27(1), 5-14.
20. Troia, G. A., & Graham, S. (2016). Common core writing and language standards and aligned state assessments: a national survey of teacher beliefs and attitudes. *Reading and Writing*, 29(9), 1719-1743.
21. Ouchi WG. The relationship between organizational structure and organizational control. *Administrative science quarterly*. 1977 Mar 1:95-113.

Original Article

Presenting a Structural Model of Social Participation Based on Self-efficacy, Social Identity and Resilience Based on the Hope Mediation Role

Received: 27/07/2019 - Accepted: 13/12/2019

Arnoosh Dorostkar¹
Hayede Sabery^{2*}
Nasrin Bagheri³

¹ PhD Student in Psychology,
Department of psychology, Roudehen
branch, Islamic azad university,
Roudehen, Iran.

² Assistant Professor in Department of
psychology, Roudehen branch, Islamic
azad university, Roudehen, Iran.

³ Assistant Professor in Department of
psychology, Roudehen branch, Islamic
azad university, Roudehen, Iran.

Email: hayedesaberi@yahoo.com

Abstract

Introduction: purpose of this study was to present a structural model of predicting social participation based on self-efficacy, social identity, resilience with the mediating role of hope.

Methods: The present study was applied in terms of purpose and in terms of method, in correlation with the structural model approach. 303 people were selected from the staff of a public corporation using simple random sampling and Research questionnaires included social identity (Jenkins, 2008), hope (Schneider et al., 1991), resilience scale (Connor & Davidson, 2003), self-efficacy (Scherrer, 1982), and social participation (Dorostkae, 1979). Pearson correlation test, multivariate regression test and confirmatory factor analysis were used to fit the research measurement model.

Results: The results showed that hope, social identity, resilience and self-efficacy had a direct effect on social participation ($p \leq 0.005$). Also, social identity, resilience, and self-efficacy with the mediating role of hope influence social participation ($p \leq 0.005$).

Conclusion: Given the importance of social participation in organizations, the results of this study can be used to predict and enhance social participation.

Key words: Social participation, self-efficacy, resilience, social identity, hope